

Кириченко С.О.
ст. викладач НТУУ «КПІ»
Балюк Є.
студентка ФММ, НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СПІВПРАЦІ БАНКІВ І СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

У роботі розкрито результати теоретичних та практичних досліджень розвитку та сучасного становища страхового ринку України; проаналізовано проблемні питання співпраці страхових компаній і банків; вказано можливі форми взаємодії між ними. Визначено заходи державного регулювання нагальних проблем у фінансовому ринку у контексті ситуації, що сьогодні на страховий ринок України негативно впливає економічна криза.

The results of theoretical and practical researches of development and modern insurance market of Ukraine; the problem questions of collaboration of insurance companies and banks are analysed; the possible forms of cooperation are indicated between them. Measures of government control of urgent problems are in a financial market in the context of situation, that today to the insurance market of Ukraine economic crisis influences negatively.

Ключові слова: взаємодія, спільна діяльність страхової компанії і банку, банківське страхування, фінансова криза.

Вступ. Впродовж останніх років, починаючи з 2004 року, класичний страховий ринок демонстрував стабільні темпи зростання. Так, щорічно розміри страхових премій класичного страхового ринку збільшувались в середньому на 40 відсотків. В 2008 році розмір страхових платежів вже був у 4 рази вищий ніж в 2005 році. Частка класичного ринку страхування поступово зростала і в 2008 році за прогнозними даними вже становила 55 відсотків [1].

Значного поширення протягом останніх років набуло банківське страхування (частка якого досягла 40 відсотків, а в окремих компаніях і 60 та більше відсотків) - взаємодія фінансових установ, а зокрема банків та страхових компаній, як найактивніших учасників фінансового ринку, які здатні реально впливати на нього [1].

Взаємодія банків та страхових компаній може приймати різні форми, серед яких банківське страхування, страхування банківських ризиків та надання страховим компаніям банківських послуг – розміщення коштів, розрахункове обслуговування та інше [5].

І хоча, дані проблеми досить глибоко вивчаються такими фахівцями як В. Зубарев, К. Борисюк, Ю. Ковальова, Р. Гриценко, О. Пронін, Л. Єрмошенко, С. Журавін та Н. Гудкова, навіть у їх працях зустрічаються посилення на іноземні джерела, в яких достатньо добре висвітлено досвід розвинених країн у

побудові гармонійної взаємодії між банками та страховими компаніями.

В умовах нестабільності на зовнішніх і внутрішніх фінансових ринках актуальною є розробка стратегії розвитку співпраці державних банків, державних фінансово-кредитних установ, страхових компаній та інших державних інституцій фінансової інфраструктури [3].

В контексті вищезазначеного впливають назрілі проблеми, які вимагають вирішення. Необхідна зміна у взаємовідносинах всіх учасників фінансового ринку та глобальне переосмислення ролі банків та страхових компаній на ринку.

Постановка задачі. Основною метою роботи є вивчення проблем у взаємодії вітчизняного банківського та страхового секторів фінансового ринку та пошук шляхів розвитку співпраці цих установ у контексті ситуації, що сьогодні на страховий ринок України негативно впливає економічна криза.

Основним завданням є визначення напрямків вирішення проблеми, яка склалася у фінансовому секторі економіки України – у взаємовідносинах страхових компаній та банків [5].

Результати дослідження. Фінансова криза завдала серйозного удару класичному страховому ринку. Вже впродовж 2009 року щоквартальний приріст страхових платежів неухильно зменшувався, а в січні 2009 року скорочення обсягу ринку сягнуло загрозливих розмірів. За оперативними даними, при неспинному зростанні розмірів страхових відшкодувань скорочення складає близько 30 відсотків. Рівень збитковості багатьох страховиків, особливо тих, що мали значну частку банківського страхування у своєму портфелі, вже перетнув критичну межу 100 відсотків. Адже найбільші темпи падіння мають місце щодо банківського страхування.

Серед «болючих» питань, які порушують страховики, зокрема, є:

– неповернення банківськими установами коштів, які знаходяться на депозитних рахунках страхових компаній і є коштами їх страхових резервів та спрямовуються на виплати страхових відшкодувань;

– відсутність прозорих і рівноправних умов співпраці банківських установ та страхових компаній;

– відсутність у банківських установах механізму, який би передбачав страхове покриття заставного майна на весь період дії кредитного договору загальна відповідальність страхових компаній складає понад 400 млрд. гривень. При цьому відповідальність страховиків щодо майна, яке перебуває у заставі у комерційних банків, перевищує 100 млрд. грн.

– встановлення податковими органами дискримінаційних вимог для страховиків щодо оподаткування курсових різниць, а також для страховиків зі страхування життя – оподаткування інвестиційного доходу [2].

Внаслідок цих хронічних проблем, якщо й на далі продовжуватиметься споглядання їх, та не буде вжито системних кроків, очікується: зменшення суми страхових премій у 2009 році порівняно з 2008 роком на 30 відсотків; різке, фактично в два рази, скорочення обсягів активів страховиків; зниження показників ліквідності та платоспроможності нижче рівня регуляторних вимог; руйнівний демпінг на страховому ринку внаслідок посилення загрози

банкрутства; хвиля шахрайств, пов'язаних з неможливістю погашення кредитів; можливе банкрутство компаній перестраховиків; банкрутство 50 відсотків страхових компаній класичного ринку [1].

Розвиток подій за таким сценарієм призведе до виходу зі страхового ринку України окремих іноземних інвесторів та зниження суверенного рейтингу України, невиконання або несвоєчасних виплат страхових відшкодувань щонайменш 320 тис. фізичних та 50 тис. юридичних осіб на суму понад 2 млрд. грн., звільнення персоналу страхових компаній у кількості щонайменш 20 тис. працівників [1].

Висновки. З метою вирішення цих та інших нагальних проблем Українською Федерацією Убезпечення розроблено антикризові заходи на страховому ринку. Основними з цих заходів є прийняття рішення Національним банком України та Держфінпослуг щодо:

- забезпечення дієвого механізму безперешкодного повернення депозитних коштів страховикам, як таких, що є коштами страхових резервів страховиків і спрямовуються на виплати страхових відшкодувань, зокрема, надання рефінансування комерційним банкам на зазначені цілі;

- забезпечення наявності страхового покриття майна, що перебуває у заставі в комерційного банку, на весь період дії кредитного договору;

- встановлення прозорих та рівноправних умов співпраці банків та страховиків;

- прийняття рішення Радою національної безпеки та оборони України щодо надання на період фінансової кризи повноважень Держфінпослуг з протидії демпінгу на страховому ринку та штучного зниження платоспроможності страховиків;

- підвищення інституційної спроможності та статусу Держфінпослуг, забезпечення концентрації її обмежених ресурсів на ключових проблемах;

- надання Державною податковою адміністрацією України роз'яснення на основі законодавства про страхування та оподаткування щодо оподаткування курсових різниць та інвестиційного доходу;

- розширення сфери обов'язкового страхування, перш за все, по страхуванню особистого майна громадян [1].

Перелік посилань

1. Економічна правда. Коментар Президента Української Федерації Убезпечення (УФУ) О. Завади. – 2005-2009.

2. В. Ющенко. Українська правда, 02.02.2009.

3. О.Шевцова. Структурний розвиток фінансового ринку України / О.Шевцова, О.Коваленко // Економічний простір, №23/2, 2009.

4. Зубарев В. Банки і страхування: «за» і «проти» / Зубарев В. // Вісник НБУ. – 2004. – № 11. – С. 32–38.

5. Фурман В. Перспективи створення альянсів страхових компаній і банків в Україні / Фурман В. // Вісник НБУ. – 2005. – № 4. – С. 20–22.